

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340092 Ullahau

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340092 Ullahau

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 143,5 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-07-28

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privata ägandeförhållanden

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1995-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

2120 - Vita dyner

2130 - Grå dyner

2180 - Trädklädda dyner

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

I Natura 2000-området Ullahau är de prioriterade bevarandevärdena områdets Vita dyner (2120), Grå dyner (2130) och Trädklädda dyner (2180). Bevara den flora och fauna som är typisk för de ovan nämnda naturtyperna. Att bevara tidiga successionsstadier av blottad sand i solöppna lägen och den särpräglade floran och faunan knuten till denna miljö.

Motivering:

Den hästskoformade parabeldynen Ullahau är ett av landets mäktigaste sanddynsområden. Området har en särpräglad flora och fauna med flera sällsynta torr- (xerofila) och värmekrävande (termofila) arter knutna till sandmiljöerna. Flera av arterna har en relikartad utbredning med få förekomster i Sverige och på Gotland. Området utgör bl.a. ett av kärnområdena för evertebrater

knutna till sanddyner. Inom området finns tre av fyra arter som omfattas av det nationella åtgärdsprogrammet för steklar, myrlejonsländor och spindlar i sanddyner; *Podalonia luffii*, gräshoppstekel och fläckig myrlejonslända.

Prioriterade åtgärder:

Röjning, stubb- och tallryckning i syfte att återskapa den fördelning mellan öppna och trädklädda sanddyner som kan ses på den ekonomiska kartan från 1930-talet över Ullahau.

Sanddynsområdet ska präglas av naturlig dynamik såsom naturlig abrasion och ackumulation av sand med måttligt slitage/störning för att skapa och upprätthålla tillräckligt stora mängder blottlagd sand för dess ingående arter.

Beskrivning av området

Ullahau är en stor, hästskoformad sanddyn, en så kallad parabeldyn, som ingår i det stora flygsandområde som täcker nästan hela Avanäset på nordöstra Fårö. Dynens öppning är vänd mot norr, och dynbågen omsluter en cirka 1,3 kilometer bred slätt, som utgör den så kallade deflationsyta från vilken vinden en gång i tiden hämtat den sand som dynen är uppbyggd av. Som mest höjer sig dynen drygt 15 meter över omgivningen. Sanden består av kvarts och fältspat men saknar inslag av kalk, vilket skiljer området från övriga Gotland där kalkpåverkan generellt sett är stor.

Ullahau-dynen började troligen bildas under första hälften av 1700-talet, sannolikt som en följd av alltför omfattande skogsavverkning och bete. I början av 1800-talet hade den antagit ungefär den form den har i dag. På sin väg söderut kvävde sanden stora områden med skog, och även en del åkermark blev översandad.

För att hejda sandflykten satte man i början av 1900-talet igång ett intensivt planteringsarbete med bland annat tall och sandrör, och bara några årtionden senare hade dynens vandring i stort sett helt hejdats. Ännu på 1930-talet utgjordes ungefär en tredjedel av Ullahaus yta av öppna sandtytor, fördelade både på områdets yttre och mer centrala delar. De öppna och halvöppna sandpartierna omfattar idag sammanlagt knappt 10 hektar, och förekommer nästan bara i områdets ytterkant. Flera arter som blivit funna i området historiskt har troligen gått förlorade, t.ex. medelhavsvägstekel samt baltisk sandstiletfluga och rödpannad vägstekel som hittades under inventeringar i slutet av 1980-talet sannolikt som en följd av minskade arealer av tidiga successionsstadier med blottlagd sand.

Större delen av Ullahau är numera bevuxet med tallskog, som i områdets inre delar bitvis är mycket tät. Tallskogen är relativt likåldrig med inslag av äldre träd och en betydande föryngring förekommer i vissa delar. Död ved i form av högstubbar och lågor förekommer sparsamt. I områdets sydvästra del betas ett område på cirka 8 hektar av får. Strax norr om det betade området ligger en skjutbana som tidigare användes av militären. Ett cirka 90 meter långt stråk i skogen är avverkat för detta ändamål, men är numera under igenväxning.

Floran i Ullahau är genomgående artfattig. På de öppna sandområdena domineras växtligheten av lavar och mossor samt gräs och halvgräs som sandrör, borsttåtel, sandsvingel och sandstarr. Flockfibbla och blåmunkar blommar rikligt i området under hög- och sensommaren. Sandvide förekommer i lägre och något fuktigare partier.

Inne i skogen täcks marken ofta av ljung eller blåbärsris. Andra vanliga skogsväxter är ängskovall, skogsstjärna, ekorrbär, revlumner, stensöta, tallört, vitpyrola och linnéa. I skogen kan man också hitta orkidéerna spindelblomster och knärot.

Ullahaus öppna sandmarker utgör en mycket speciell livsmiljö med ett i många avseenden extremt mikroklimat, främst beroende på att de öppna sandyterna exponeras för stark solinstrålning och vind vilket skapar en torr miljö. Även det faktum att det fuktighetsbindande växt- och humustäcket är mycket tunt eller saknas i större delen av området bidrar till den torra miljön. Detta sätter sin prägel på bland annat områdets insektsfauna, som är ovanligt rik på värmekrävande torrmarksarter. Till dessa hör bland annat ett flertal arter gaddsteklar. En av dessa är gräshoppsstekeln. Den är cirka 15-23 millimeter lång och suger sin nektar från blåmunkar och backtimjan. Larverna matas med nymfer av gräshoppor och vårtbitare. I Ullahau kan man också träffa på de tre svenska arterna av myrlejonsländor och deras larver, myrlejonen, vars trattformiga fångstgropar är mycket talrika på de öppna sandyterna. Bland häckande fåglar kan nämnas spillkråka, nattskärna, lärkfalk, duvhök och trädlärka.

I Ullahau finns flera sällsynta svampar varav flera har gemensamt att de bildar mykorrhiza med tall på sandig mark, gärna i varma och torra lägen.

Genom områdets östra del löper några markerade vandringsleder. Lederna går bitvis över ytor med öppen sand, som tack vare detta slitage inte växer igen. Många insekter i Ullahau lever en del av dygnet nedgrävda i sanden och är därför beroende av förekomsten av öppna sandytor.

Vad kan påverka negativt

Igenväxning

Det mest påtagliga hotet mot de biologiska värdena knutna till öppna sandmiljöer är igenväxning, en naturlig följd av den succession som sker i dessa habitat. När störningsfaktorer i form av bete, tramp, brand och vind inte längre förmår att hålla igenväxningen tillbaka och upprätthålla de ytterst artrika primära succesionsstadierna sker en degeneration av den biologiska mångfalden knuten till sandmiljöerna. När ytsandflykten upphör till följd av att marktäcket av mossor och lavar sluter sig går igenväxningen allt snabbare med en förtätning av grässvålen och påtaglig tallföryngring som följd. Tidigare fanns sannolikt en förbindelse mellan sanddynerna i Ullahau och kustdynerna vid Sudersand och Ekeviken. Denna förbindelse är i dagsläget bruten på grund av igenväxning och ett genetiskt utbyte mellan områdena förekommer sannolikt inte längre. Avsaknaden av genetiskt utbyte mellan populationer och igenväxning gör att vissa arter är hårt trängda.

Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar

Under den senaste 50 åren har andelen luftburna näringsämnen ökat dramatiskt vilket i sin tur inneburit en anrikning av kväve i tidigare näringsfattiga marker. För sanddynsmiljöernas del innebär detta i kombination med uteblivna naturliga störningsfaktorer att igenväxningen accelererar. Artsammansättningen i fältskiktet kan förändras till följd av luftburet kvävenedfall. Sanddynsmiljön är en naturligt näringsfattig miljö och de arter som växer är anpassade till näringsfattiga förhållanden. Surt nedfall och andra luftburna föroreningar kan påverka både flora och fauna i området.

Ingrepp och störning

Under sommarhalvåret är besöksantalet på Fårö mycket stort. Ullahau omges i både norr och söder av populära badstränder, varav den södra, Sudersand, är en av Gotlands mest välbesökta. Stugbyar, campingplatser, vandrarhem och sommarstugor ligger i anslutning till stränderna och Ullahau. Ytterligare bebyggelse i anslutning till Ullahau kan innebära ett större markslitage och ett ianspråktagande av öppna sandytor som är viktiga för sandlevande arter. Vattenerosion kan uppstå i stigar och hjulspår. Alltför omfattande störning kan även innebära nackdelar för sandlevande insekter som får sina larvkammare eller fångstgropar söndertrampade. Ett visst mått av störning som bibehåller områden med öppen sand är dock nödvändigt för att områdets

biologiska värden skall bestå.

Exploatering i form av ny bebyggelse och vägar och uttag av sand för husbehovstäkt kan hota områdets värden. Omfattande avverkning i eller utanför området kan leda till förändrat lokalklimat, med framför allt större vindpåverkan.

Invasiva arter

Främmande arter kan medföra påtaglig skada på existerande ekosystem, genom att bland annat konkurrera ut inhemsk fauna och flora i områden som tas i anspråk. Vresros och hårnervmossa är två exempel på invasiva arter som är och kan komma att bli allvarliga hot mot gotländska sanddynsområden, då de i områden de etablerat sig i konkurrerar ut inhemsk flora och fauna samt ianspråktar ytor med blottad sand.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bidriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).
- Området ligger inom Riksintresse för Naturvård.
- Området ligger inom Riksintresse för Friluftsliv.
- Områdets östra del ligger inom Riksintresse för Totalförsvaret.

Skydd:

Utöver Natura 2000 är Ullahau även naturreservat.

Skötsel:

Målbilden med skötseln av området är att eftersträva den fördelning mellan öppna och trädklädda sanddyner som förekom under början av 1900-talet, se bilaga 3 (ekonomiska kartan från 1933). Skötselåtgärderna syftar framför allt till att vända den igenväxningsprocess som präglat dynområdet det senaste halvsekle och som kraftigt minskat arealen av ekologisk funktionell dynmiljö.

Åtgärderna i Ullahau och andra skyddade sanddynsområden på Fårö syftar bl.a. till att återskapa ett biologiskt funktionellt dynlandskap med naturlig dynamik såsom naturlig abrasion och ackumulation av sand, där de skyddade områdena utgör värdekärnor för biologisk mångfald knuten till sanddyner mellan vilka goda spridningsmöjligheter föreligger. Ett sådant restaureringsprojekt skulle inte bara gynna den biologiska mångfalden i området utan också återskapa ett attraktivt, öppet dynlandskap som är estetiskt tilltalande för turister och boende i området.

Åtgärder kan med fördel koncentreras i intilliggande områden kring den kraftledningsgata som löper österut från Ullahau och den kommer då få en viktig funktion som spridningskorridor till sandområdena vid Verkegards och Sandhajt.

Slitage

En förutsättning för att skapa och bevara öppna sandtytor är att ett visst mått av störning/slitage förekommer. I annat fall växer området på längre sikt igen med vedvegetation och tidigare öppna sanddynsområden övergår så småningom i trädklädda dyner. Under sommarhalvåret är besöksstrycket på Fårö mycket stort, och generellt sett tillgodoses behovet av ett visst slitage i de

flesta öppna sandmiljöerna på ön. Ullahau är beläget mitt på Avanäset och nyttjas som strövområde för många besökare. Ett visst slitage tillgodoses och upprätthålls längs stigar och vandringsleder. Ytterligare kanalisering av friluftlivet i delar av området som i dagsläget inte besöks lika frekvent är önskvärt, dels för slitaget men även för besökarens rekreativsupplevelse. Denna störningsfaktor med trampslitage från besökare i området är inte tillräcklig för att på lång sikt upprätthålla tillräckligt stora arealer med blottad sand.

I många fall har näringsanrikningen av sanddynerna medfört att ett tjockt vegetationstäck av organiskt material bildats. För att återställa dynerna och skapa blottad sand är det nödvändigt att schakta av ytor. Dessa markblottade områden bör om möjligt placeras i sydlänta bryn eller områden som på annat sätt ger skydd från vinden vilket förstärker effekten av de mikroklimat som bildas på platsen.

Röjning

Vid röjning föreslås målet vara att återskapa den fördelning av öppna sanddyner och trädklädda sanddyner som förekom under början av 1900-talet, men låta äldre skogspartierna förbli trädbevuxna. Röjningen koncentreras förslagsvis till mer tätbevuxna delar med relativt ung och likåldrig tallskog. Kring gamla, vidkroniga träd som är betydligt äldre än omgivande träd röjs igenväxningsvegetation för att öka antalet solbelysta stammar. Kring dessa träd bör röjning i framtiden ske kontinuerligt för att, i takt med att äldre träd dör, också öka antalet solbelysta döda träd. Röjningen skall ske så att skogen blir flerskiktad med träd och buskar i olika åldrar. I parabeldynen i områdets ytterkant och de bitvis öppna sandytorna i områdets centrala delar röjs yngre vegetation och tallar, äldre träd och död ved lämnas för vedlevande insekter, lavar och svampar. På så sätt bevaras en längre kontinuitet med träd i alla åldrar. En mjuk övergång mellan trädklädda sanddyner och öppna eller delvis öppna sanddyner ska eftersträvas. Röjningen sker om möjligt manuellt för att förhindra att omfattande körskador uppkommer som kan innebära vatten- och vinderosion. Ovan föreslagna röjningsåtgärder upprepas sedan med ett mellanrum på 10-30 år beroende på hur omfattande igenväxningen är.

Träd- och stubbryckning

Ovan nämnda röjningsåtgärder kan med fördel kompletteras eller efterföljas av stubbryckning för att avlägsna gödande rotmaterial ur sanden.

I starkt igenväxta miljöer och i områden med bergtall bör hela träd eller stubbar ryckas för att eliminera skuggande trädsikt, skapa markblottor och avlägsna gödande rotmaterial ur sanden. De markblottor som härvid skapas bör dock kompletteras med mer omfattande markstörning som schaktning (se ovan) för att motverka alltför snabb igenväxning av de blottade sandytorna.

Bete

Det är väl motiverat att de delar av Ullahau som idag betas gör så även fortsättningsvis. Det är även önskvärt att en större areal betas. Ett extensivt bete med måttligt slitage är positivt för att återskapa och upprätthålla tidiga successionsstadier av blottlagd sand som är viktiga för sandlevande arter. Vidare gynnas också det ekosystem som är knutet till djurspillning på sandmarker och det dynknutna växt- och svampsamhälle som är starkt gynnat av småskalig störning. Det är viktigt att betet inte koncentreras till själva flygsäsongen i viktiga boområden för trampkänsliga arter vars koloniområden med larvkammare och fångstgropar kan förstöras.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

2120 - Vita dyner

Areal: 36,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Ny Areal: 5,98 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen utgörs av vandrande kustnära sanddyner som formar kedjor av dynsystem längs vissa kustområden. Vegetationen består av sandbindande perenna stråväxter som är specialiserade på sandunderlag och har hög tolerans mot översandning, t.ex. sandrör, strandråg och östersjörör. Biotopen är det följande successionsstadiet efter naturtypen embryonala vandrande sanddyner (2110) och utvecklas mot och angränsar mot grå dyner (2130). Sanden är inte bunden och från toppen av dynerna sker en mindre, konstant sandflykt som på läsidan dynen anhopas som sandtungor.

Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus är naturlig dynamik i sanddynsområdet som helhet såsom aktiv dynbildning, naturlig abrasion och ackumulation av sand. Vidare förekomst av sandbindande vegetation, måttligt slitage som upprätthåller ett visst inslag av blottad sand och fritt rörlig sand som kan transporteras med vinden. Ingen påtaglig minskning sker av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen vita dyner (2120) ska vara minst 5,98 hektar. Arealen kan öka på bekostnad av de trädklädda dynerna.

Området präglas av naturlig dynamik såsom aktiv dynbildning, naturlig vinderosion och ackumulation av sand. Den fördelning mellan öppna och trädklädda sanddyner som förekom på 1930-talet är återskapad. Vegetationen domineras av sandbindande vegetation. Ett måttligt slitage upprätthåller ett visst inslag av blottad sand och fritt rörlig sand som kan transporteras med vinden.

En naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, t.ex. vresros och hårnervmossa. Typiska arter dominerar vegetationen och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som gräshoppsstekel, taggvägstekel, rödpannad vägstekel och andra sällsynta, värmekrävande torrmarksarter och sanddynsspecialister förekommer i livskraftiga populationer.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms inte ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området. Skötselåtgärder bör syfta till att återskapa den fördelning mellan öppna och trädklädda sanddyner som förekom under början av 1900-talet.

2130 - Grå dyner

Areal: 14,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

NyAreal: 22,52 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen utgörs av stabila, permanenta, kustnära sanddyner som inte längre vandrar. Vegetationen är ofta mosaikartad med partier som är bevuxna med mer eller mindre sluten perenn, gräsdominerad örtvegetation och rikligt förekommande moss- och lavmattor till partier som är glest bevuxna med ettåriga arter. Naturtypen utgör sanddynssuccessionens tredje stadium och uppkommer efter, och ofta innanför, de vita dynerna. Sand ackumuleras fortfarande på dynerna, men inte i lika hög grad som på de vita dynerna. Miljön är starkt störningspräglad och naturliga störningsregimer som uttorkning och vindersion förhindrar uppkomsten av ett slutet vegetationstäcke.

Gynnsam bevarandestatus förutsätter naturliga vindförhållanden med måttlig-stark vind, måttligt slitage som upprätthåller ett visst inslag av blottad sand, måttlig omrörning genom tramp som är positivt för bibehållande av den interna dynamiken, måttligt bete som hindrar igenväxning, att slitaget inte blir för kraftigt, att inte björk och vide eller andra träd- och buskararter etableras i vegetationen och att ingen påtaglig minskning sker av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av grå dyner (2130) ska vara minst 22,52 hektar. Arealen kan öka på bekostnad av de trädklädda dynerna.

Området är starkt störningspräglat och naturliga störningsregimer i form av uttorkning och vinderosion motverkar uppkomsten av ett slutet vegetationstäcke. Dessa störningsregimer bidrar också till att sand fortfarande ackumuleras på dynerna. Den fördelning mellan öppna och trädklädda sanddyner som förekom på 1930-talet är återskapad. Delar av området betas extensivt och ett måttligt slitage upprätthåller ett visst inslag av blottad sand och gör att den interna dynamiken bibehålls, andra delar är betesfredad vid förekomst av störningskänsliga hotade arter som direkt missgynnas av omfattande tramp. Vegetationen på de permanenta sanddynerna är mosaikartad och består områden som är glest bevuxna med ettåriga arter och områden med mer eller mindre sluten perenn, gräsdominerad örtvegetation och glest vegetationstäcke av moss- och lavmattor.

En naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, t.ex. vresros och hårnervmossa. Typiska arter dominerar vegetationen och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som gräshoppsstekel, taggvägstekel, rödpannad vägstekel och andra sällsynta, värmekrävande torrmarksarter och sanddynsspecialister förekommer i livskraftiga populationer.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms inte ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området. Skötselåtgärder bör syfta till att återskapa den fördelning mellan öppna och trädklädda sanddyner som förekom under början av 1900-talet.

2180 - Trädklädda dyner

Areal: 90,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

NyAreal: 115 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen utgörs av trädklädda, kustnära sanddyner och omfattar både naturliga och seminaturliga skogar av i huvudsak tall som är mer eller mindre sluten. Trädbeståndet är välutvecklat och vegetationen hyser typiska skogsarter. Intern dynamik kan uppträda när träd faller. Bete kan förekomma.

Jordmånen är i regel fattig med ett tunt humusskikt och olika ris och gräs dominerar i regel fältskiktet. Mossor och lavar förekommer ofta rikligt i bottenskiktet. Naturtypen utgör det sista stadiet i sanddynssuccessionen och förekommer där sand inte har ackumulerats på länge (primära dyner), men ytor med blottad sand och den småkulliga dyntopografin finns ofta kvar. Ibland kan dynen vandra upp till träden eller skogen, med den följd att trädstammarna delvis täcks av sand och trädskronorna sticker upp ur dynen (sekundära dyner). Merparten av de trädklädda dynerna ligger i området mellan den öppna sandstranden eller dynområdet och den egentliga skogen.

Naturtypen skiljs från övriga sanddynstyper vid kusten på förekomst av ett utvecklat trädskikt. Trädskiktets krontäckningsgrad är i representativa områden större än 30 % och öppna ytor utan trädskikt högst 0,5 ha stora.

Skogen ska antingen vara naturskog eller naturskogsliknande, i vilken även seminaturliga skogar (t.ex. gammal skyddskog) kan ingå. Den skogliga kontinuiteten är viktig, liksom en för naturtypen naturlig artsammansättning, åldersvariation och förekomst av död ved. Skogen kan uppvisa tecken på påverkan från mänsklig verksamhet, t.ex. plockhuggning och bete, men har inte omfattats av större skogsbruksåtgärder.

Bevarandemål

Arealen av trädklädda sanddyner (2180) ska vara minst 115 hektar.

Skogen är flerskiktad med träd och buskar i varierande ålder. Äldre och döda solbelysta träd förekommer. Ett måttligt slitage förekommer, vilket skapar och upprätthåller ett visst inslag av blottad sand, alternativt genom extensivt bete. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Vid ett eventuellt återinfört bete hålls betesdjuren så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området.

Dokumentation

Bengtsson, O. 2010. Manual för uppföljning av sanddyner och stränder i skyddade områden. Naturvårdsverket.

Gärdenfors, U. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken.

Haglund, A. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige - riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverket.

Janzon, L-Å. 1988. Status och skydd av rovkasteln *Sphex rufocinctus*. Länsstyrelsen i Gotlands län, Naturvårdsfunktionen.

Johansson, N. 2013. Skyddsvärda insekter i gotländska sanddyner. Länsstyrelsen i Gotlands län.

Johansson, N. & Jonsson, L. 2014. Åtgärdsprogram för steklar, myrlejonsländor och spindlar i sanddyner, 2014-2018. Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen i Gotlands län. 1991. Nya föreskrifter samt fastställande av skötselplan för naturreservat Ullahau, Fårö. Dnr. 231-998-91.

Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-området Ullahau SE0340092. Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9.

Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper upptagna i habitatdirektivets bilaga 1, Vita dyner (2120), Grå dyner (2130) och Trädklädda dyner (2180).

Sörensen, M. 1989. Insektsfaunan i Ulla Hau och några andra gotländska sanddynsområden. Länsstyrelsen i Gotlands län, Naturvårdsfunktionen.

Lagtexter

Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.

Fågeldirektivet, Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, svensk översättning.

7 kap. 27-29 §§ Miljöbalk (1998:808).

15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

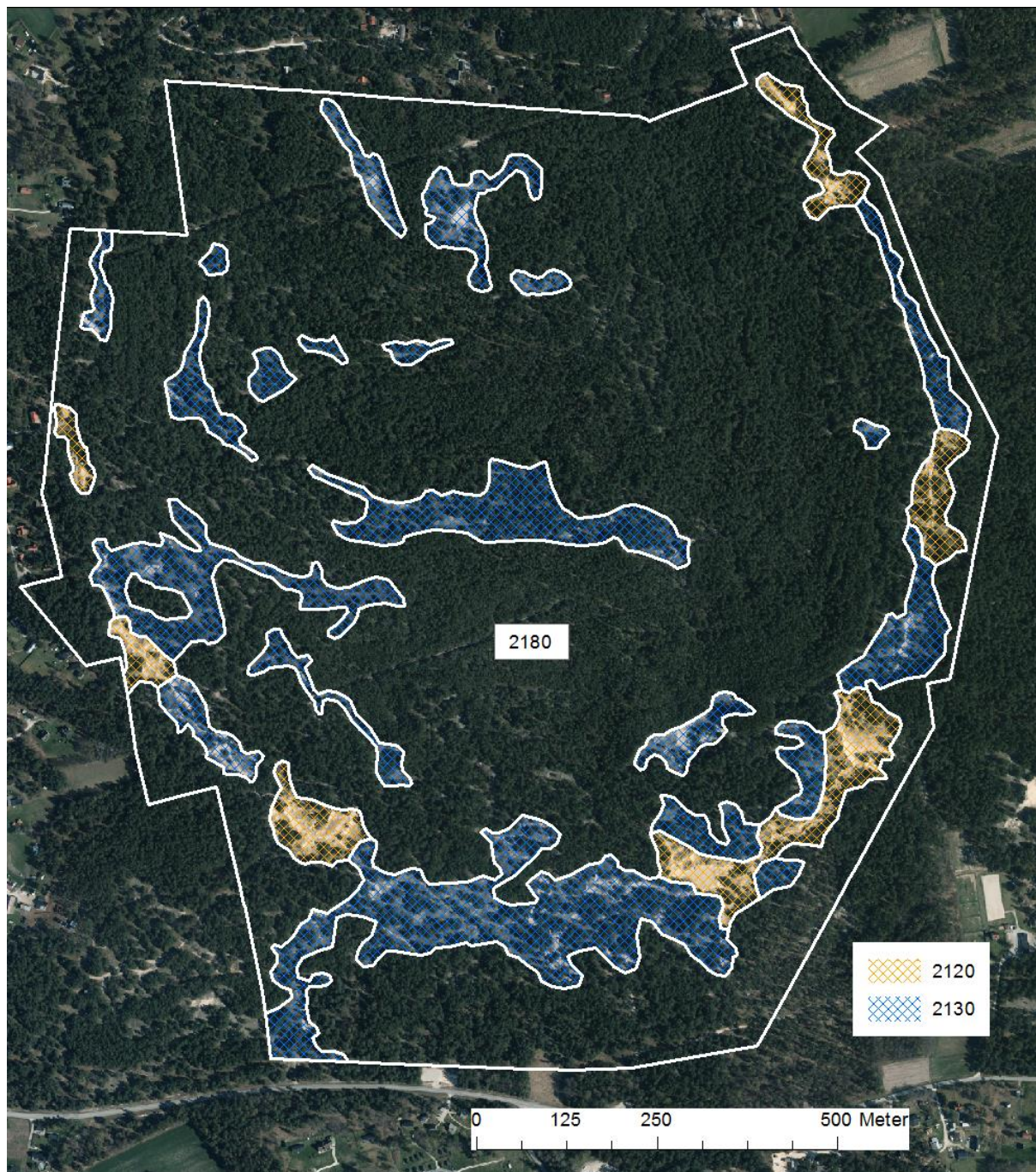
Bilagor

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter som har gjorts i området

Bilaga 3. Ekonomiska kartan 1930-1940-talet

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området

Natura 2000-området Ullahau med utbredning av naturtyperna; Vita dyner (2120), Grå dyner (2130) och Trädklädda dyner (2180).

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter som har gjorts i området

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Goodyera repens</i>	Knärot	NT
<i>Lycopodium zeileri</i>	Mellanlummer	VU
<i>Sorbus teodori</i>	Avarönn	VU
<i>Thymus serpyllum</i>	Backtimjan	NT

Skalbaggar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Ergates faber</i>	Smedbock	NT
<i>Prionus corarius</i>	Taggbock	NT
<i>Thamiaraea hospita</i>		NT
<i>Uloma rufa</i>		NT

Sländor

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Euroleon nostras</i>	Fläckig myrlejonslända	VU
<i>Myrmeleon bore</i>	Liten myrlejonslända	NT

Spindeldjur

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Dendryphantas hastatus</i>	Spjuthoppspindel	NT

Steklar

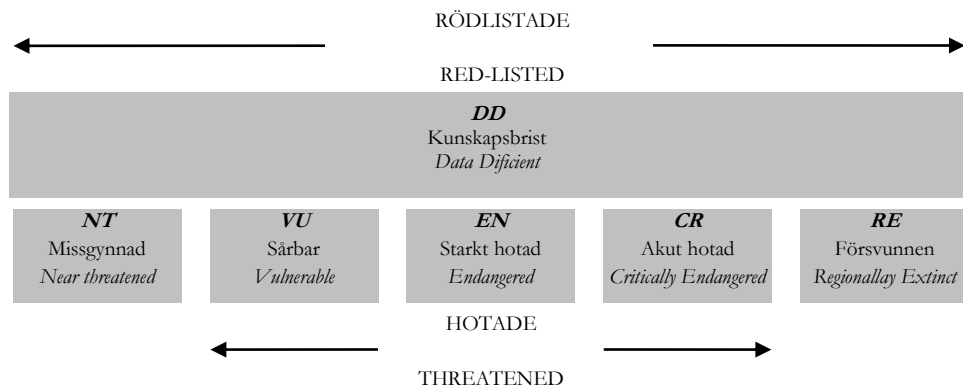
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Agenioideus ciliatus</i>	Rödpannad vägstekel	EN
<i>Aporinellus sexmaculatus</i>	Taggvägstekel	VU
<i>Arachnospila wesmaeli</i>	Flygsandsvägstekel	NT
<i>Entomobora crassitarsis</i>	Medelhavsvägstekel	RE
<i>Megachile lagopoda</i>	Stortapetserarbi	NT
<i>Megachile pyrenaea</i>	Klanttäpsetserarbi	VU
<i>Spheg funerarius</i>	Gräshoppstekel	VU

Tvåvingar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Acrotsathe baltica</i>	Baltisk sandstiletfluga	EN
<i>Peleocera lusitanica</i>	Dynöronblomfluga	VU

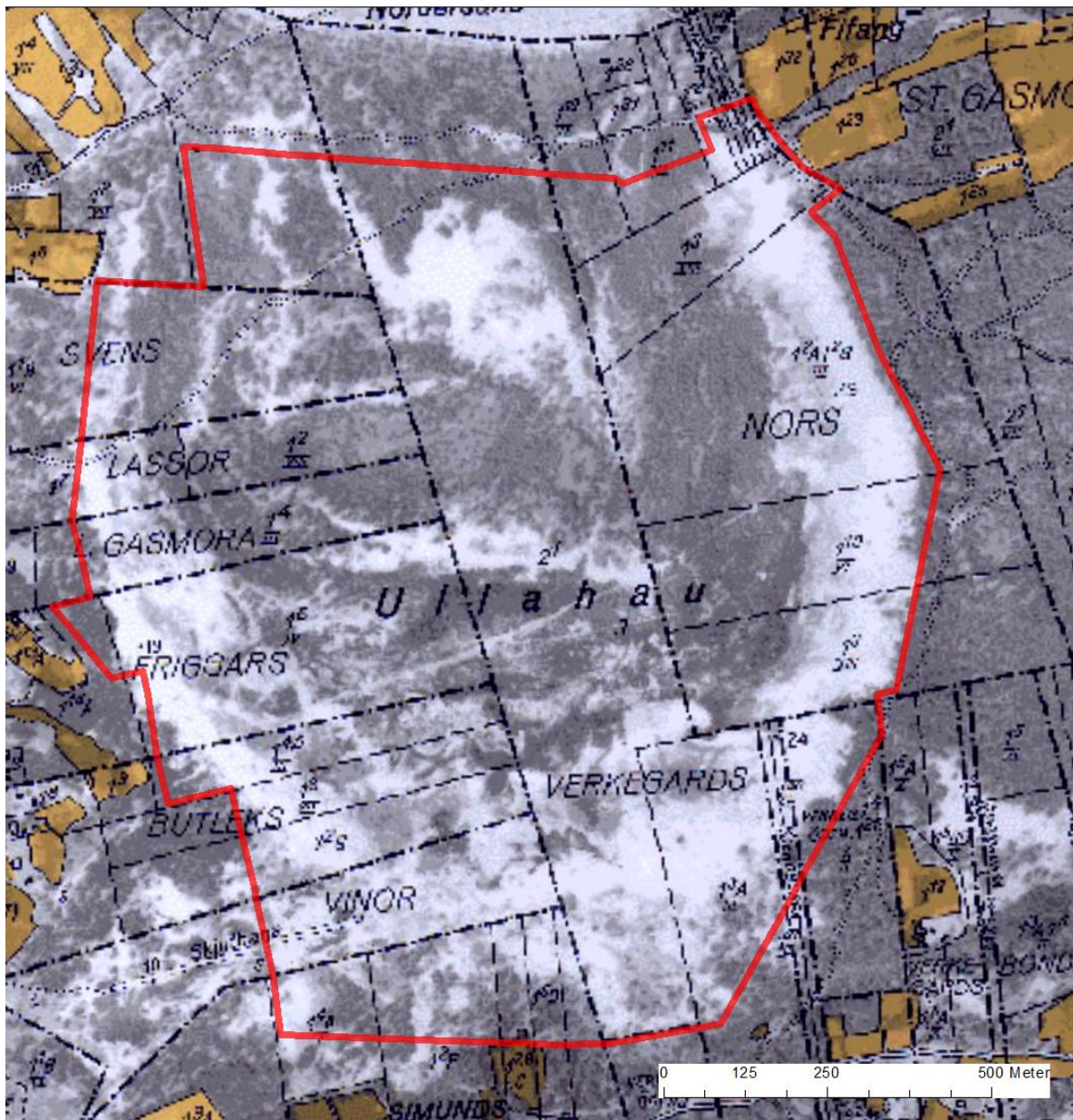
Svampar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Bankera fuligineoalba</i>	Talltaggsvamp	NT
<i>Hydnum albidum</i>	Vit taggsvamp	VU
<i>Lactarius musteus</i>	Tallrisk	NT
<i>Leucopaxillus gentianus</i>	Bittermusseron	NT
<i>Phellodon connatus</i>	Svartvit taggsvamp	NT
<i>Russula torulosa</i>	Sandkremla	NT
<i>Sarcodon squamosus</i>	Motaggsvamp	NT

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.

Bilaga 3. Ekonomiska kartan från 1930-1940-talet

Ekonomiska kartan från 1930-1940-talet över Natura 2000-området Ullahau. Notera fördelningen mellan öppna och trädklädda sanddyner. Denna fördelning är en målbild och eftersträvas i skötseln av området.